

Відгук
офіційного опонента
Кузнецової Ольги Алексіївни
на дисертаційну роботу Тан Чжун
«Формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в
музично-виконавській діяльності»,
поданої на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми наукової роботи.

Актуальність теми дисертаційного дослідження Тан Чжун зумовлено викликами сучасного суспільства щодо необхідності вдосконалення всієї системи освіти, вагомим завданням якої є забезпечення творчого духовного зростання особистості, її цінностей, переваг, смаків, емоційних станів. Адже регулююча функція емоцій у неоднозначних умовах сьогодення є одним із найбільш значущих факторів реалізації різних видів діяльності. Означене мотивує необхідність дослідження цілого комплексу питань, які стосуються інноваційних підходів у мистецькій освіті сьогодення.

У дисертації Тан Чжун проблему мистецького навчання пропонується вирішувати у процесі формування емоційної стійкості учнів музичної школи в музично-виконавській діяльності, оскільки саме шкільний вік є сприятливим періодом для формування досвіду публічного виступу, здатності учнів до рефлексивних проявів під час прилюдних виступів. Як зазначає автор, це є вагомим фактором формування емоційної стійкості, мотивації школярів до здійснення музично-виконавської діяльності (Вступ, стор. 17). Безумовно, успішність цього процесу вимагає розроблення та обґрунтування теоретико-методологічного й методичного забезпечення формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності. Науковий доробок у площині обраної тематики сприяє її різноспектному вивченю в сучасних реаліях мистецької освіти.

Загалом, соціально-педагогічне значення поданої теми, наявність низки суперечностей та нез'ясованих раніше завдань у теорії та практиці музичного навчання спричиняють актуальність дисертації Тан Чжун «Формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності».

Дисертаційне дослідження виконано згідно з комплексним дослідженням кафедри хореографії та музичного мистецтва Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка й пов'язано з основним напрямом її роботи за проблемою «Теорія і методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти» (Номер державної реєстрації 0122U1000265), що свідчить на користь даної проблеми.

2. Ступінь обґрунтованості наукових понять, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість сформульованих під час з'ясування завдань дослідження наукових позицій, узагальнень і рекомендацій, підтверджуються якісними результатами проведеної Тан Чжун пошукової роботи і не викликають протиріч.

Успішне розгортання дослідницького пошуку відбувається від обґрунтування дисертантом теоретико-методологічних зasad дослідження, визначення змісту, категоріально-поняттєвої його бази до розробки й перевірки авторської методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи.

Реалізація мети дисертаційної роботи Тан Чжун – визначити та обґрунтувати модель та методику формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності – задля вирішення існуючих в теорії та практиці мистецької освіти школярів протиріч, які дисертант виділяє в роботі, забезпечується на основі: розроблення структури емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності; обґрунтування моделі і методики формування емоційної стійкості в музично-виконавській діяльності учнів ДМШ; визначення критеріально-рівневих характеристик сформованості досліджуваного явища, а також

експериментальної перевірки ефективності моделі та методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності.

До того ж, високий ступінь обґрунтованості й достовірності узагальнень дослідження забезпечується влучно підібраним дисертантом комплексом взаємодоповнюючих методів. З-поміж них: теоретичні (аналітичні; узагальнення – для вивчення наукових джерел та наукового апарату, а також для формування концептуальних положень та висновків дослідження; системно-структурні – для виділення компонентної структури феномену дослідження; моделювання – для побудови моделі формування цілісного утворення); емпіричні (тестування, анкетування, опитування, спостереження – для визначення рівнів сформованості емоційної стійкості учнів ДМШ у процесі музично-виконавської діяльності; експериментальні – з метою аналізу стану, відстеження динаміки, перевірки ефективності авторської методики); статистичні (аналіз середніх та кореляційних даних – для доведення ефективності й достовірності результатів проведеного експериментального дослідження).

Грунтовність та достовірність викладення тексту дисертації зумовлюється глибоким аналізом відповідної джерельної бази (208 найменувань, із них 22 – іноземною мовою). Отже, вивчення й критичний аналіз теоретичного матеріалу, проведений емпіричні дослідження, власний досвід мистецької діяльності склали основу запропонованої автором оригінальної методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності.

Дисертаційна праця характеризується логічним викладом наукових позицій, результатів, структурною виваженістю та чіткістю, узгодженістю визначених завдань та отриманих висновків.

Науковим значенням вирізняються матеріали першого розділу дисертації «Теоретичні основи формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності», які отримані дисертантом завдяки зосередженню його уваги на здійсненні теоретичного аналізу психолого-педагогічної проблеми емоційної стійкості. Тан Чжун реалізує дослідницькі

завдання на основі вивчення досягнень науковців, які стосуються дослідження питань детермінації емоційної стійкості у музично-виконавській діяльності.

У дисертації доводиться, що одним із необхідних складових емоційної стійкості особистості виступають: здатність до повноцінної самореалізації, особистісного зростання зі своєчасним та відповідним вирішенням внутрішньо-особистісних ціннісних та мотиваційних конфліктів; відносна стабільність емоційного тону та гарного настрою, адекватна мотиваційна напруженість; здатність протистояти зовнішнім факторам, не відступаючи від своїх цілей та намірів.

Автором вдало подається тлумачення «емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи» як динамічної цілісної властивості, що передбачає здатність до ефективного вирішення емотивних ситуацій у музично-виконавській діяльності, зменшує негативний вплив сильного емоційного напруження, попереджає крайній стрес, сприяє виявленню готовності до дій у ситуації публічного виступу (с. 60, 173).

Авторське тлумачення емоційної стійкості учнів супроводжується характеристикою його структури, а також з'ясуванням ролі кожного з її компонентів.

Тан Чжун встановлено взаємодією мотиваційно-вольового, інформаційно-діяльнісного, емоційно-персонального компонентів, що подається в другому розділі дисертації «Теоретико-методичні основи формування емоційної стійкості учнів».

Цілісність дослідницького пошуку досягається завдяки реалізації групи принципів, що відповідають структурним компонентам досліджуваного феномену: природо відповідності, культуроідповідності (мотиваційно-вольовий компонент); науковості, проблемності, самостійності, цілісного сприйняття музичного твору, діалогізації, креативності (інформаційно-діяльнісний компонент); психологічної комфортності, гуманізації, довіри суб'єкту навчання (емоційно-персональний компонент).

Практично цінним матеріалом є розроблений Тан Чжун комплекс відповідних методів та технік, що в єдності з визначними принципами,

педагогічними умовами забезпечили розробку і впровадження моделі та методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності.

Утілення науково-педагогічного потенціалу автора віднайшло свою реалізацію, зокрема, в третьому розділі дисертації «Дослідно-експериментальна робота з формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності».

Принципову новизну дослідницьких здобутків дисертації доводить розроблений Тан Чжун та докладно презентований діагностичний апарат з метою виокремлення рівнів сформованості означеного феномену, а також перебіг і результат експериментальної перевірки ефективності розробленої методики. Наукової вартості набувають засоби наочного обґрунтування динаміки формування означеного конструкту та перевірка ефективності розробленої автором методики.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вперше в українській педагогічній науці здійснено цілісне дослідження формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності, а саме: розроблено компонентну структуру емоційної стійкості в музично-виконавській діяльності учнів ДМШ у єдності мотиваційно-вольового, інформаційно-діяльнісного, емоційно-персонального компонентів; обґрунтовано модель і методику формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності у складі: принципів (природовідповідності, культуровідповідності, науковості, проблемності, самостійності, цілісного сприйняття музичного твору, 23 діалогізації, креативності, психологічної комфортності, гуманізації, довіри суб'єкту навчання; педагогічних умов (впровадження у навчально-виховний процес музичної школи інтенсивної концертної практики; використання герменевтичного підходу в роботі з музичними творами; застосування корекційно-розвивальних програм у роботі з учнями); методів та технік

психолого-педагогічного впливу (техніки оволодіння оптимальним концертним станом (аутогенне занурення, самонавіювання); методи художньої творчості (асоціацій, емпатії, вербалізації); нетрадиційні методи («підмайстра», діалогічні); методи на розвиток адекватної самооцінки (самоаналіз якостей, як музиканта-виконавця; самоаналіз виступів, причин успіху та неуспіху у виконавській діяльності); методи на розвиток позитивної мотивації (вибору цілей, знаходження причин невдалих виступів, побудова кроків зростання); форм: групові корекційно-розвивальні заняття, індивідуальні корекційно-розвивальні заняття, вправи, рольові ігри, казкотерапія, завдання на підвищення емоційної стійкості в музичновиконавській діяльності, тренінги підвищення самооцінки, концертна діяльність, конкурси, фестивалі, виступи на публічних майстер-класах; засобів: програма групових корекційно-розвивальних занять, програма індивідуальних корекційно-розвивальних занять. Визначено критерії, показники – мотиваційний критерій з показниками: потреба у виконавській діяльності та наявність сценічного досвіду, розуміння смислу концертного виступу, наявність ідеалу виконавця-інструменталіста; операційний критерій, що виражався через показники: наявність музично-виконавських умінь та навичок, наявність культурологічних та музично-теоретичних знань, здатність до відтворення музичного образу в сценічних умовах; регулятивноособистісний критерій з показниками: самооцінка в музично-виконавській діяльності, здатність до рефлексії власної музично-виконавської діяльності, вміння здійснювати корекцію власного психолого-емоційного стану в сценічних умовах, та рівні (високий, достатній, середній, низький). 24 Удосконалено теоретико-методичну основу музично-виконавської підготовки учнів дитячої музичної школи шляхом розроблення моделі та методики формування емоційної стійкості, підвищення мотивації школярів до здійснення музично-виконавської діяльності.

Подальшого розвитку набули наукові уявлення про зміст та специфіку музично-виконавської підготовки учнів дитячої музичної школи, а також механізми її актуалізації.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики та можливі шляхи їх використання

Безперечна цінність одержаних Тан Чжун результатів для музично-педагогічної роботи полягає в розробці та апробації методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження визначається можливістю використання представлених положень, висновків і рекомендації у процесі музично-виконавської підготовки учнів дитячих музичних шкіл, у розробці навчальних та методичних рекомендацій та посібників. Розроблені діагностичні та розвиваючі методики для формування емоційної стійкості в музично-виконавській діяльності школярів можуть бути рекомендовані для використання в музично-педагогічній практиці освітніх закладів України та Китаю.

5. Повнота викладу матеріалу

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження відображені у 7 одноосібних публікаціях, серед яких: 3 наукові статті у фахових виданнях, 1 наукова стаття у закордонному виданні, 4 праці апробаційного характеру.

6. Оцінка змісту й оформлення дисертації

Оцінювання змісту дисертації дає можливість зазначити, що робота Тан Чжун є цілісним, завершеним науковим дослідженням. За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковим і практичним значенням отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом працях, а також за оформленням, дисертація відповідає паспорту спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) й вимогам, які висуваються до дисертацій такого типу.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо окремих положень дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти.

1. У вступі дисертації автор, базуючись на здійсненому аналізі наукової літератури виокремив суперечності, які, на його думку, мають місце в теорії та практиці підготовки учнів дитячої музичної школи, та стосуються, передусім, формування емоційної стійкості в музично-виконавській діяльності. Вважаємо, що було б доцільно уточнити, чи вдалось дисертанту розв'язати означені суперечності у процесі дослідно-експериментальної роботи.
2. У підрозділі «Структурні компоненти емоційної стійкості музично-виконавської діяльності учнів дитячої музичної школи» дисерант розглядає компоненти досліджуваного утворення: мотиваційно-вольовий, інформаційно-діяльнісний, емоційно-персональний, не висвітлюючи власного ставлення до означених структур, не пояснюючи, чому саме трьох, і чому сам таких.
3. На наш погляд, до компонентів емоційної стійкості учнів ДМШ було б доречно додати креативний, як безпосередньо пов'язаний зі специфікою діяльності музиканта-виконавця.
4. Спроектована дисертантом модель емоційної стійкості в музично-виконавській діяльності учнів дитячої музичної школи має досить потужне методологічне обґрунтування. На нашу думку, варто було б проаналізувати, які підходи стали науковим підґрунтям у пошуку шляхів формування досліджуваного утворення.
5. Робота насичена великою кількістю рисунків і таблиць, частину з яких можна було б розмістити у додатках.

Вищеозначені міркування і побажання не є принциповими, вони носять лише пропозиційно-рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дослідження.

Висновок

Дисертаційна робота Тан Чжун «Формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності», є науковим дослідженням, виконаним автором на актуальну тему. Отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе завдання, яке полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні й експериментальній перевірці моделі і методики формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності.

У цілому вважаємо, що дисертаційне дослідження Тан Чжун «Формування емоційної стійкості учнів дитячої музичної школи в музично-виконавській діяльності» є завершеним, самостійним і оригінальним, яке за характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного апарату, рівнем новизни та значущості результатів відповідає «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня, 2022 року, нормативним актам МОН України щодо дисертацій та здобуття наукового ступеня доктора філософії, що дає підстави для присудження Тан Чжун ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри музичного мистецтва
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Ольга КУЗНЕЦОВА

Куратором вважається
засвідчено зазначеної дати
14. 11. 2023 р.